

Aktuális gondolatok a vadkárokkal kapcsolatos jogszabályokról

Dr. Páll Miklós okl. erdőmérnök, igazságügyi szakértő

Az utóbbi időben több cikk is megjelent a túlszaporodott nagyvadlétszámmal, az egyre súlyosbodó vadkárhellyel kapcsolatban az Erdészeti Lapok és a NIMRÓD vadászújság hasábjain. Írásomban most a jelenleg hatályos jogszabályi háttérre szeretnék kitérni, kiemelve annak az ügy szempontjából legfontosabb elemeit.

Az Erdészeti Lapok 2023. májusi számában *Bajnai Csaba* erdészetvezető hívta fel a figyelmet a rágás- és hántáskárok elmúlt években bekövetkezett „brutális” mértékű növekedésére Nógrád vármegyében. Véleménye szerint ez az „extrém vadhatás” egyre inkább korlátozza a szakszerű és fenntartható erdőgazdálkodást, de a vadkárok térítéseinek fokozódó terhei, a hatósági szankciók a vadgazdálkodókat is érinteni fogják. A szerző megoldási javaslatok között *első helyen a jogszabályok célszerű módosítása szerepel.*

A NIMRÓD Vadászújság 2023. júniusi számában „*Szarvasból is megárt a sok?*” címmel jelent meg egy vitaindító írás, mint az Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztályának véleménye. A szerző, *Tamás Antal* már az elején megállapítja: a szakszerű és eredményes szarvasgazdálkodás csak „*a környezetével harmonikus kapcsolatban álló gímállomány-nyal valósítható meg.*” A továbbiakban azután vitathatatlan tényekkel bizonyítja a nagyvadállományok túlszaporodása miatt kialakult tarthatatlan állapotokat.

Az érintett ágazatok érdekeit figyelembe vevő gazdálkodás három pilléren nyugszik: „*megalapozott tervezés, a következetes végrehajtás és a szigorú ellenőrzés.*” A cél egy sokkal kisebb létszámú, de jobb minőségű gímállomány kialakítása.

Kovács Ferenc, az Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztályának vezetője az Erdészeti Lapokban márciusban ismertette a vadgazdálkodók, földtulajdonosok, tájegységi fővadászok teendőit a vadkárok megelőzése érdekében. Részletesen taglalta a földhasználók és a vadgazdálkodók törvényben előírt kötelezettségeit, melyek célja a vadkárok megelőzése. A hangsúly tehát a felek együttműködésére alapozó kármelegelőzésen van! A vadkárok csökkentésének másik elengedhetetlen feltétele szerinte is a nagyvadlétszám jelentős csökkentése.

Saját szakértői tapasztalataim alapján is meg tudom erősíteni *Kovács Ferenc* megállapítását, miszerint *a vadkárügyekben érintett felek gyakran nincsenek tisztában a törvényi előírásokkal, jogaikkal, kötelezettségeikkel és lehetőségeikkel sem.* Annak érdekében, hogy meg tudjuk ítélni, szükség van-e például jogszabályváltozásra, illetve kinek mit kell(ene) tennie, tekintsük át röviden a jelenleg hatályos ide vonatkozó jogszabályi előírásokat.

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló *1996. évi LV. törvényt* (továbbiakban: Vtv.) számtalanszor módosították, de a fő elvek az eltelt huszonehét év alatt nem változtak. A 2023.07.23. – 2023.08.31. között hatályos változat szerint is a törvény célja – többek között – *a vad által okozott károk megelőzésének, megterítésének szabályozása, a vadászati igazgatással össze-*

függő állami feladatok és hatáskörök meghatározása (Vtv. 1. § (1)).

A Vtv.-ben előírt kötelezettségeket és jogokat a mező- és erdőgazdálkodásra vonatkozó jogszabályokkal összhangban kell alkalmazni (Vtv. 5. §). Ennek azért van jelentősége, mert az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló *2009. évi XXXVII. törvény* (továbbiakban: Evt.) külön fejezetben foglalkozik a vadállomány okozta károsítások el- leni védelemmel:

„60. § (1) Az erdőben – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel –, illetve az erdővel közvetlenül határos vadászterületen a) az erdő biológiai sokféleségének megőrzését, az erdei életközösség tagjainak fennmaradását, b) az erdő talajának épségét, c) az erdősítés állapotát, d) az erdő faállományának termőhelye szerint várható mennyiségi és minőségi fejlődését veszélyeztető vagy e) az erdő felújulását, természetes felújítását akadályozó létszámú és fajösszetételű vadászható vadállomány nem tartható fenn.” A (2) bekezdés a vadaskertekre és a vadasparkokra vonatkozik, de a vadlétszám ott sem veszélyeztetheti az erdő fennmaradását, felújítását.

A Vtv. – mint általában minden törvény – szabályozza a vadgazdálkodás folyamatát, jogokat és kötelezettségeket állapít meg az érintettek számára, továbbá állami feladatként létrehozta a vadászati hatóságot megfelelő hatáskörökkel.

1. kép. Újulat egy vadkizárásos mintaterületben

A vadgazdálkodás alapvető szabályaként a Vtv. kimondja, hogy a vadászterületen folytatott gazdálkodási tevékenységek közötti összhang megteremtése érdekében tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatni (Vtv. 41. § (1)).

A tervszerűséget a háromszintű tervezés és az Adattár adatainak felhasználásával kell biztosítani (Vtv. 41. § (2)).

A legmagasabb szintet, az alapot a tájegységi vadgazdálkodási előírás, ami egy olyan hosszú távú vadgazdálkodási előírás, aminek betartásával biztosítható az adott tájban a törvényi cél megvalósítása, tehát a gazdálkodási tevékenységek közötti összhang is. A tájegységi vadgazdálkodási tervnek kötelező tartalmát képezik a vadállomány-szabályozás irányelvei (Vtv. 42.-43. §).

A következő szint a 2037. február 28-ig érvényes vadgazdálkodási üzemterv, melynek tartalmára a tájegységi fővadász tesz javaslatot, de a vadgazdálkodó nyújtja be jóváhagyásra a vadászati hatósághoz. A vadgazdálkodási üzemtervnek figyelemmel kell lennie a vadlétszám növekedése miatt várható károk megelőzésére és a környezettel egyensúlyban lévő vadállomány tartamos hasznosítására. A vadgazdálkodási üzemterv végrehajtása a vadgazdálkodó felelőssége (Vtv. 44. §).

A vadgazdálkodási üzemtervet a vadászati hatóság hagyja jóvá, de a későbbiekben bármikor módosíthatja is azt, ha az élőhely állapotában, a vadászterületen vagy a vadállományban bekövetkezett változás ezt indokolja (Vtv. 45. § (2)-(2a)).

A harmadik szint az éves vadgazdálkodási terv. Ezt a vadgazdálkodónak kell elkészítenie a vadgazdálkodási üzemterv alapján. A vadászati hatóság hagyja jóvá a tájegységi fővadász és a területi vadgazdálkodási tanács véleményét is kikérve (Vtv. 47. §).

Ezután következne a Tamás Antal által megfogalmazott „következetes végrehajtás”, amiről azután éves vadgazdálkodási jelentés kell készíteni. A jelentés a vadászati hatóságon keresztül bekerül az Országos Vadgazdálkodási Adattárba, amit a miniszter az országos szintű szabályozás és a törvényi előírások betartásának ellenőrzése érdekében működtet (Vtv. 48.-49. §).

Annak érdekében, hogy az éves tervben előírtak megvalósuljanak, a vadgazdálkodónak hivatásos vadászt kell alkalmaznia, akinek többek között a legfőbb feladata az éves tervben foglalt előírások teljesítésének a biztosítása (Vtv. 53. § (1)). A szakszerű végrehajtásban a tájegységi fővadász is a vadgazdálkodó rendelkezésére áll mint szaktanácsadó.

A károk megelőzése céljából a vadgazdálkodó köteles: *a földhasználattal összhangban lévő vadgazdálkodást folytat-*

ni, az éves tervet teljesíteni, a nagyvadállomány túlszaporodása esetén időnyen kívüli állomány szabályozó vadászat engedélyezését kezdeményezni (Vtv. 78. §).

„szigorú ellenőrzés” a vadászati hatóság feladata, és ez az, amiről az eddigi írásokban kevés szó esett. A Vtv. a miniszter – jelenleg az agrárminiszter – feladatait és hatáskörét is meghatározza a 90.-92. §-okban. Közülük kiemelem: *a fenntartható és szakszerű vadgazdálkodással összefüggő feladatokat tájegységenként a tájegységi fővadászok útján látja el, az igazgatással összefüggő feladatait pedig a vadászati hatóság útján látja el.*

A Vtv. végül felhatalmazza a Kormányt, hogy a vadászati hatóságokat rendeletben jelölje ki (Vtv. 100. § (2)). Az erről szóló rendelet ma a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet (továbbiakban: R.).

A R. szerint a vármegyei kormányhivatalok feladat- és hatáskörébe tartozó vadászati törvényességi és szakszerűségi ellenőrzési hatásköröket szakmai irányító miniszterként az agrárminiszter gyakorolja (R. 2. § (1)). A R. 59. §-ában a Kormány vadászati hatóságként a minisztert, területi vadászati hatóságként pedig a vármegyei kormányhivatalt jelöli ki, ami felett felügyeleti szervként a miniszter jár el.

Amint az előzőkből már részben kitéjt, a jogszabályok számos lehetőséget biztosítanak a vadászati hatóságnak a vadászterületen folytatott gazdálkodási tevékenységek közötti összhang megteremtésére, a „szigorú ellenőrzésre”.

A vadgazdálkodási üzemtervet jóváhagyásakor és később is módosíthatja. Az éves vadgazdálkodási tervet jóváhagyáskor módosíthatja, amihez rendelkezésre állnak az adattári adatok az előző évek teljesítéseiről. Tilalmi időben vadászatot engedélyezhet vagy akár kötelezheti is a vadgazdálkodót a vadászatra (Vtv. 38. § (3)). A vadászterületen létesített kerítések a vadászati hatóság engedélyével – erdőterületen előzetes szakhatósági hozzájárulásával – létesíthetők, így a hatóságnak lehetősége van a relatív vadsűrűség befolyásolására (Vtv. 29/A. § (4)-(6)). Amennyiben a vadállomány a vadászterületen folyó gazdasági tevékenységeket jelentősen veszélyezteti, a vadászati hatóság kérelemre és hivatalból is kötelezheti a vadgazdálkodót a vadlétszám csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére (Vtv. 80. §).

Erdő esetében még szigorúbbak az előírások, hiszen az Evt. 60. § (3) bekezdése alapján az erdőgazdálkodást veszélyeztető károsítások észlelése esetén az erdészeti hatóság köteles a vadászati hatóságnál eljárást kezdeményezni, és a vadászati hatóságnak tizenöt napon belül döntenie kell! A vadászati hatóság a vadgazdálkodót különböző közigazgatási szankciókkal és vadgazdálkodási bírsággal is sújthatja (Vtv. 82.-83. §).

Láthatjuk, hogy *a hatályos jogszabályok már jelenleg is megfelelő keretet biztosítanak a „megalapozott tervezés, a következetes végrehajtás és a szigorú ellenőrzés” hármas pillérehez.* Ennek ellenére jutottunk el a mai, egyre inkább tarthatatlan állapotokhoz.

Ebből persze az is következik, hogy *a jogszabályok módosítása önmagában kevés a kitűzött cél, a környezettel harmonikus kapcsolatban álló vadállomány, vadgazdálkodás megvalósításához.* Mit is mondott Rózsa Sándor: „*Ha mindenki úgy tősz, ahogy tőnni köll, akkor minden úgy lösz, ahogy lönni köll.*” Én a hangsúlyt a „mindenki” szóra teszem. 🌿

2. kép. A legdrágább kerítés...

Fotók: dr. Páll Miklós